

Zašto nisam Charlie

Pod gornjim naslovom (Warum ich nicht Charlie bin) poznati češki katolički svećenik, profesor i pisac **Tomaš Halik** objavio je novinski članak u renomiranom njemačkom dnevnom listu **Frankfurter Allgemeine Zeitung** (17.1. 2015). U svojem razmišljanju autor nakon svih emocija i zgražanja nad pokoljem što su ga učinili islamski teroristi u Parizu želi potaknuti trijezno kršćanski inspirirano razmišljanje o slobodi, odgovornosti i (ne)poštivanju religijskih svetinja i simbola.

Meni se čini da autorov način razmišljanja može biti kritički poticaj za odmak od kulture koja doduše ustaje u obranu slobode riječi (humora, ironije satire) ali nije empatična prema drugima i drukčijima te vrijeđa i ismijava njihove vrijednosti. Zato ću članak ovdje kratko prepričati.

Redakcija je na početku izdvojila Halikovu tvrdnju u kojoj veli: Mogu razumjeti motivaciju onih koji se deklariraju "Ja sam Charlie." Unatoč svim simpatijama sa žrtvama i njihovim bližnjima ne bih nikada na se stavio značku s tim natpisom.

U nastavku će Halik svoj stav obrazložiti. Teroristički napad u Francuskoj prisiljava na razmišljanje o mnogim stvarima o kojima se mora povesti ozbiljna rasprava. Svi smo u tome jedinstveni da izraze nasilja i mržnje svake vrste treba najstrože osuditi i da se najnoviji zločini ne mogu ni na koji način opravdati. Ne treba ni koraka uzmicati pred terorističkim postrojbama Islamske države. Istodobno treba dati priznanje onim ljudima koji u sadašnjim stanju zbunjenosti ostaju trijezni te razlikuju između islama i islamista koji zlorabe simbole i retoriku islama. Treba cijeliti one koji se suprotstavljaju ne samo teroristima nego i populistima koji šireći strah od islama žele zaraditi političke poene.

Ono što Halika zbunjuje i zabrinjava jest da se nesretne žrtve redakcije pariškog satiričkog časopisa uzvisuje i slavi kao junake i simbole naše kulture. Predsjednik Hollande je naime urednike časopisa Charlie Hebdo nazvao "našim herojima", a iz toga se stava odražava površnost i praznina kulture koju ta izjava reprezentira.

U nastavku se Halik pita: **Je li neodgovornost krepost?** Halik se priznaje zastupnikom drugog izraza naše kulture – one koja poznaje humor, ironiju i polemiku protiv fanatizma i fundamentalizma te ustaje u obranu slobode riječi, ali je istodobno empatična prema drugima i poštuje njihove vrednote. Toj kulturi poštivanje nije manja vrednota od slobode govora. Nipošto ne zagovara cenzuru niti izvanjska ograničenja ukusa. – Halik je uvjeren da u kulturu spada sposobnost kritičke samorefleksije, slobode, razumnog djelovanja i razlikovanja te se pita: **Da li je zaista neodgovornost koju časopis "Charlie Hebdo" nosi kao podnaslov vrijedna slavljenja i općeg odobravanja?**

Ne želim prosvjedovati protiv toga časopisa nego samo dopuštam sebi slobodu mišljenja da je postojanje takvih časopisa cijena slobode. U slobodnu kulturu spada doduše i prostor dekadentnoga, nekusnoga i jeftino provokativnoga. Ali ako se brani sloboda protiv nasilja i

mržnje, treba se čuvati druge krajnosti da se dekadentno i ciničko slavi kao sveti simbol naše kulture i slobode. U slobodu spada odgovornost.

Slika Muhameda na stranicama satiričnog časopisa reakcija je na fanatike Al Qaide i "Islamske države". Treba međutim učiti svijet gledati i očima drugih, veli Halik. Kad bih bio musliman, upitao bih se gledajući spomenutu sliku u izlogu: Smatrate li nas muslimane zaista glupacima? Je li zapadna kultura na koju nas pozivate da se u nju integriramo ona koja objavljivanje takvih slika smatra svojim neotuđivim simbolom? Većina se muslimana danas distancira od terorista i želi s nama dijeliti istu sudbinu. Vrijeđajući neumjesnim karikaturama islam, mi ih tjeramo u ruke fanatika.

Teroristi su zapravo većinom ljudi koji iz Kurana znaju samo pokoji citat, nemaju pojma o islamskoj kulturi i teologiji, posve ignoriraju etičke zapovijedi islama kao što su konzumiranje alkohola i droge kao i ubijanje nevinih. Bin Laden nije odrastao uz Kuran nego više u američkoj kulturi akcijskih filmova. Halik smatra da kolijevka današnjeg fanatizma nije islam kao religija, nego višestruki problemi, osjećaj iskorijenjenosti, neprihvatanja od sredine, potreba da se vlastite frustracije kompenziraju agresivnošću itd.

Netolerantna religija ateizma

Cilj napada je buržoaski Zapad kao što je to bio u nacionalsocijalizmu i komunizmu, u ideologijama rasne i klasne mržnje ili kulturne i religijske netrpeljivosti. A Francuska je poseban primjer današnje zapadne kulture, veli Halik. U Francuskoj učenici ne smiju nositi muslimanski rubac, kršćanski križ i židovsku kipu, isticanje kršćanskih simbola se u javnosti ograničava do samokastracije, da se "ne bi uznemirilo i povrijedilo muslimane". S druge strane časopis koji vrijeđa muslimane smatra se svetim simbolom francuske kulture. Nije li princip "laiciteta" pomalo postao netolerantnom religijom ateizma, pita se Halik te zaključuje:

Za mene "heroji naše kulture" nisu novinari lista "Charlie Hebdo", nego mladi policajac Ahmed koji je svoj život žrtvovao za one koji njegovu kulturu vrijeđaju.

(N. A. Ančić)